

Sygn. akt V KK 102/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puzkarski

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Anna Kowal

w sprawie **R. M.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu, odbytym w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
w dniu 25 czerwca 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Rejonowego w
M.

z dnia 23 marca 2011 r.,

**uchyla wyrok w zaskarżonej części, tj. w zakresie orzeczenia o
karze łącznej wymierzonej R. M. w pkt I i w tym zakresie
przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi
Rejonowemu w M.**

UZASADNIENIE

Prokurator Generalny zaskarżył kasacją, wniesioną na korzyść R. M. w trybie
art. 521 § 1 k.p.k., pkt. I prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w M. z

dnia 23 marca 2011 r. Wskazanemu orzeczeniu zarzucił *„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 89 § 1a k.k. polegające na wymierzeniu R. M. kary łącznej pozbawienia wolności w wysokości 2 lat i 6 miesięcy za zbiegające się przestępstwa, za które na mocy wyroków jednostkowych orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, którą następnie zarządzono do wykonania oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, pomimo iż w czasie popełniania przestępstw obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, wykluczająca możliwość orzeczenia w opisaney sytuacji kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności”*. Na tej podstawie wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja kwalifikowała się do uwzględnienia w trybie określonym przepisem art. 535 § 5 k.p.k., choć oczywistą zasadność postawionego w niej zarzutu należało odnieść jednoznacznie tylko do wysuwanej w nim rażącej obrazy art. 4 § 1 k.k., wynikającej z nierozważenia przez orzekający Sąd, wprowadzonych z dniem 8 czerwca 2010 r., ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy Kodeks karny ... (Dz. U. Nr 206, poz. 1589), zmian normatywnych w zakresie reguł wymiaru kary łącznej (zob. szerzej: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., II K 84/12, lex 1252705). Słuszność tak odczytanego zarzutu potwierdza poniższy stan sprawy.

Otóż, w sprawie tej Sąd Rejonowy rozpatrywał kwestię połączenia kar orzeczonych prawomocnymi wyrokami, opisanymi w kolejnych ośmiu punktach części wstępnej wyroku łącznego. W punktach III, V i VII tejże części opisano wyroki, odpowiednio, Sądu Rejonowego w G. z dnia 27 kwietnia 2005r. w sprawie X K 1620/04 (pkt. III), Sądu Rejonowego w M. z dnia 26 października 2007 r. w sprawie II Ks 1/07 (pkt. V) oraz Sądu Rejonowego w M. z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie II Ks 64/09 (pkt. VII). Biorąc za podstawę kary jednostkowe wymierzone tymi wyrokami, Sąd Rejonowy, w punkcie I swego rozstrzygnięcia, wymierzył skazanemu łączną karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz łączną karę grzywny w rozmiarze 700 stawek dziennych, przy ustaleniu 50 zł za jedną stawkę

(w przedmiocie połączenia pozostałych skazań, opisanych w punktach I, II, IV i VIII części wstępnej, wydano orzeczenie o umorzeniu postępowania, które nie zostało zaskarżone kasacją).

Opis prawomocnych wyroków skazujących, wziętych za podstawę wymierzenia zaskarżonym wyrokiem kar łącznych, upoważnia do następujących konstatacji. Po pierwsze do stwierdzenia, że prawidłowo zostały ustalone, przewidziane przepisem art. 85 k.k., temporalne warunki objęcia wymierzonych kar jednostkowych węzłem kary łącznej (kasacja ustalenia tego nie podważa). Po wtóre, każe zauważyć, że do popełnienia przez R. M. kolejnych czynów, za które wymierzono mu jednostkowe kary stanowiące podstawę wymiaru kar łącznych, doszło w okresie przed dniem 8 czerwca 2010 r., tj. przed datą wejścia w życie przywołanej na wstępie ustawy nowelizacyjnej. Po trzecie wreszcie, że w podstawie orzeczonej zaskarżonym wyrokiem kary łącznej pozbawienia wolności – wymierzonej w sposób bezwzględny – znalazły się kary pozbawienia wolności orzeczone bez warunkowego zawieszenia (wyrok w sprawie II Ks 64/09, opisany w pkt. VII) i z warunkowym zawieszeniem wykonania (wyrok w sprawie II Ks 1/07, z pkt. V).

Na powyższym tle należy zatem przypomnieć, że stosownie do treści art. 89 § 1 k.k. – w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 czerwca 2010 r., w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia wykonania, sąd nie mógł wymierzyć kary łącznej w bezwzględnej postaci. Sąd był jedynie uprawniony do orzeczenia kary łącznej z warunkowym zawieszeniem wykonania, o ile stwierdził istnienie przesłanek określonych w art. 69 k.k. W przeciwnym wypadku, pomimo realnego zbiegu przestępstw, sąd nie mógł orzec kary łącznej, ponieważ takiemu postąpieniu – przy braku wyraźnej regulacji – sprzeciwiał się zakaz pogorszenia sytuacji skazanego. Taka interpretacja omawianego unormowania (także przepisu art. 86 § 1 k.k.) nie budziła wątpliwości w judykaturze i poczynając od uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01 (OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41) była w pełni ugruntowana. Dopiero w myśl regulacji art. 89 § 1a k.k., wprowadzonej przytaczaną na wstępie ustawą nowelizacyjną, obowiązującą od dnia 8 czerwca 2010 r., sąd – w razie łączenia za zbiegające się przestępstwa kar wymierzonych z

warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia wykonania – może wymierzyć także bezwzględną karę pozbawienia wolności.

W tym świetle, w niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że obowiązkiem Sądu Rejonowego, wynikającym z treści art. 4 § 1 k.k., było przeprowadzenie analizy, które unormowania – sprzed, czy po nowelizacji ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. – były względniejsze dla sprawcy, wobec którego rozstrzygana była kwestia połączenia skazań za przestępstwa popełnione pod rządami innej ustawy, niż obowiązująca w czasie orzekania o karze łącznej. Wprawdzie wypada mieć na uwadze, że znowelizowany przepis art. 89 § 1 k.k. oraz art. 89 § 1a k.k. odnoszą się do procesowej instytucji wyroku łącznego, ale jednocześnie poza sporem pozostaje, iż unormowania te mają charakter prawnomaterialny, co oznacza, że także w wyroku łącznym (a nie tylko co do kary łącznej orzekanej za zbiegające się przestępstwa w tym samym postępowaniu) wymiar kary łącznej powinien następować z uwzględnieniem reguł opisanych w art. 4 § 1 k.k., i to odnoszonych do daty popełnienia pozostających w zbiegu przestępstw. Dokonanie takiej analizy musiałoby więc doprowadzić Sąd Rejonowy do wniosku, że skoro jednostkowe skazania R. M. obejmowały przestępstwa popełnione pod rządem poprzednio obowiązującego stanu prawnego, to właśnie przepisy wówczas obowiązujące były względniejsze (odmienna interpretacja ówczesnej treści art. 89 § 1 k.k. stanowiłaby niewątpliwą jego obrazę) i to one – na podstawie art. 4 § 1 k.k. – powinny wobec niego mieć zastosowanie. Rację więc ma Prokurator Generalny, że rozstrzygnięcie kwestii względności ustaw – ze wskazaniem na przepisy obowiązujące poprzednio – nie nasuwało wątpliwości.

Pozostawienie wymienionego unormowania poza polem uwagi Sądu oznacza, że doszło do rażącego jego naruszenia, i to takiego, które wywarło istotny, niekorzystny dla skazanego wpływ na treść zapadłego wyroku. Niezależnie bowiem od faktu, że łączną karę pozbawienia wolności wymierzono w sposób bezwzględny, to wymiar tej kary znacznie wykracza poza rozmiar orzeczonej bezwarunkowo jednostkowej kary 6 miesięcy, co oznacza, iż w sposób niedopuszczony poprzednią ustawą doszło do pogorszenia sytuacji skazanego. Wniosek kasacji o uchylenie wyroku w zaskarżonej części jest zatem w pełni uzasadniony.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy będzie związany wyrażonymi zapatrywaniami prawnymi (art. 518 k.p.k. w zw. z art. 442 § 3 k.p.k.). W konsekwencji rozważy, czy jest możliwe wymierzenie skazanemu łącznej kary pozbawienia wolności w rozmiarze nieprzekraczającym 2 lat, a w takim wypadku, czy zachodzą określone w art. 69 k.k. przesłanki warunkowego zawieszenia jej wykonania. Negatywne natomiast w tym przedmiocie oceny spowodują konieczność ograniczenia orzekania o karze łącznej tylko w odniesieniu do jednostkowych kar grzywny, wymierzonych za zbiegające się przestępstwa.